

Зоря Поет - 1994. - 5 лист

До 200-річчя від дня смерті Г. С. Сковороди

У вдячній пам'яті нащадків

Про сподвижницьку діяльність наших співвітчизників за океаном
у популяризації і збереженні спадщини мислителя

Далеко за межами Батьківщини, в США і Канаді, а доброї ініціативи нашого земляка, нашадка геніального філософа, нестомного популяризатора його спадщини, щирої патріота рідного краю Григорія Приймака і при підтримці Українського міжнародного наукового філософічного товариства імені Г. Сковороди, яке очолює доктор філософії пан Євген Калюжний (Монреаль, Канада), Української Православної й Української Греко-Католицької Церков у США 1987 року був заснований постійно діючий Ювілейний та Пам'ятниковий комітет (далі ЮПК) по шануванню пам'яті великого любомудра в діаспорі. Автору цих рядків вдалося при допомозі Григорія Приймака детальніше довідатися про діяльність наших шанувальників творчості Г. Сковороди і вітчизняної культури в США.

Григорій Приймак живе в місті Річмонд (США штат Вірджинія). Йому 78 років. Та незважаючи на солідний вік, він сповнений неабиякої енергії і черпає її з палкої любові до рідної землі. За фахом — історик. Здобув і другу спеціальність — інженера-електрика. Свого часу будував теплові й атомні електростанції в різних місцях колишнього Союзу. Походить з давнього роду Сковороди по матері. Мав працюючих пращурів-господарів. Початкову освіту здобув у Чорнухах. Його велика й дружна родина дуже постраждала від сталінських репресій. У 1938 році в батька відібрали хату з господарськими будівлями, і він змушений був із сім'єю виїхати до сусідніх Лубен. Там знову вчинили утиски щодо Приймаків. Рятувалися втечею у Грузію. Неодовзі батько помер. Із колись великої родини залишилися старший брат Григорій Андрій та сестра Оленсандра. Вони живуть в Україні. Рідний брат матері Антон Паномаренко був за фахом лісовим інженером, завдавав до 1937 року Пересплавським лісництвом. Загинув від рук сталінських опричників. А брат Іван працював агрономом. Його заарештували зловісного 1937 року. З таборів не повернувся. Дядько Петро Паномаренко був висококваліфікованим спеціалістом борошномельної промисловості. 10 років провів в НКВС'ських таборах, звинувачений у «шпідництві». Повернувшись із неволі, через місяць помер. На прикладі родини Приймаків можна судити про те, як методично знищувався тоталітарним режимом генофонд України, як ми втрачали справжніх господарів і синів своєї землі.

Доля занесла Григорія Приймака за океан. Завдяки нестомній праці і витривалості він зумів зберегти оптимізм, виховати сина. Його дружина Раїса родом із Золотоноші. Занималася до війни Харківським стоматологічним інститутом. Була на фронтах Великої Вітчизняної і врятувала від смертельних ран не одного воїна. Син навчався в Київській державній консерваторії і нині працює у симфонічному оркестрі в Річмонді.

Великий оптиміст і життєлюб, вдумливий дослідник і громадський діяч Г. Приймак вісім років тому вирішив покласти початок благородній справі — гідно шанувувати пам'ять свого славного пращура Г. Сковороди. Всю велику організаційну роботу по створенню Ювілейного та Пам'ятникового комітету він узяв на себе. Одним із перших його підтримав згаданий Євген Калюжний. Для заснування фонду Комітету Г. Приймак звернувся з численними листами до співвітчизників майже в усіх країнах світу, до міжнародних благодійних і культурологічних організацій. Писав також до Києва, Полтави, Чорнух. Є. Калюжний особисто пожертвував для фонду 1000 канадських доларів. Внесли свої кошти і Г. Приймак та інші благодійники-патріоти.

Нині Ювілейний та Пам'ятниковий комітет Г. Сковороди складається з 22 постійних та 11 почесних членів. Серед перших президент Українського міжнародного наукового філософічного товариства імені Г. Сковороди професор Євген Калюжний, головний президент Українського народного союзу Уляна Дячук, науковець із Києва Борис Пряха, віце-президент Української академії національного прогресу, заслужений винахідник України, лауреат Державної премії, постійний член Нью-Йоркської академії наук Сергій Таранов та інші. В складі почесних членів покійний Святійший Патріарх Київський та всієї України Методій, архієпископ Вашингтонський і Філадельфійський, владика Української Православної та Української Греко-Католицької Церков в США Антоній і Стефан, президент Світового Конгресу вільних українців Юрій

Шимко, відомий письменник і політичний діяч Іван Драч та інші.

Ювілейний та Пам'ятниковий комітет, секретарем якого є Г. Приймак, працює постійно, згідно з ухваленими планами. Найбільшою його заслугою було відкриття пам'ятника Г. Сковороді у місті Сільвер Спрінг (поблизу Вашингтона) у листопаді 1992 року під час відзначення 270-річчя від дня народження філософа — біля української церкви св. Андрія Первозваного. Створив його талановитий молодий скульптор професор Марк Родес. Г. Приймак доклав великих зусиль, щоб зібрати необхідні кошти (6 тисяч доларів) для відкриття пам'ятника.

На відкритті були присутні американська і канадська культурна громадськість, численні співвітчизники, дипломати, духовництво. У постамент пам'ятника була вмурована земля з могил Г. Сковороди.

Широко готуються за океаном і до відзначення 200-річчя від дня смерті філософа. Я мав телефонну розмову з академіком Сергієм Тарановим, який пізніше працював у США і брав участь у засіданні ЮПК. Він, зокрема, сказав:

— На мене велике враження справило знайомство з Григорієм Степановичем Приймаком. Це надзвичайно люб'язний та енергійний чоловік. Він дуже багато робить для увічнення пам'яті свого славного земляка. Мені пощастило виступати 17 квітня цього року на засіданні Ювілейного комітету. Я висловлював свої побажання, як краще відзначити історичну дату. Зокрема радив звернутися до ЮНЕСКО, щоб вона також посприяла в цьому.

Григорій Приймак знову зайнявся активною діяльністю. З його ініціативи вирішено також гідно шанувати патріотичну благодійність пожежувачів для будівництва пам'ятника Г. Сковороді. Імена 26 осіб будуть вирізьблені на горіховій дошці, прикріпленій на бронзову основу. В обрамленні орнаменту на дошці постане ре-

льефний силует Г. Сковороди «спудейських» років. Пам'ятна дошка, лише Г. Приймак, урочисто освячуватиметься і передаватиметься на зберігання церкви св. Андрія у місті Сільвер Спрінг.

Вже обговорено й ухвалено членами ЮПК велику програму відзначення 200-річчя від дня смерті Г. Сковороди.

Влітку у Річмонді, в приміщенні центральної бібліотеки, експонувалася цікава філателістична виставка з особистої колекції Г. Приймака «Григорій Сковорода та відродження України». З нею ознайомилося багато жителів міста.

Не може не викликати поваги і вдячності подвиги діяльність широкі патріотів України, які пам'ятають про своє духовне коріння, про багатостраждальну Батьківщину, її національні святині.

Георгій ШИБАНОВ,
спец. кор. «Зорі Полтавщини», член
Республіканського благодійного культурологічного фонду «Український
ренесанс».

На фото: модель пам'ятника Г. Сковороді для м. Сільвер Спрінг.